

YTTRANDE

2020-01-21

Dnr 5.2.1-2019-1172

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Yttrande angående betänkandet Sveriges miljöövervakning –dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning (SOU 2019:22), M2019/01011/S

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament. Sametingets syfte är att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas – däribland renskötelsns intressen – vid utnyttjandet av mark och vatten. Sametinget har tagit del av rubricerad remiss och lämnar följande synpunkter.

Sametinget tillstyrker utredningens förslag om att inrätta en strategisk plan för att underlätta miljöövervakningen.

Av utredningen framgår att miljöövervakning bl.a. sker på flera olika myndigheter som i sin tur kan lägga ut övervakningsuppdrag. Samt att kommuner och länsstyrelser också har miljöövervakning inom sina kompetensområden. En strategisk plan kan vara bra att börja med.

18.5 Statens ansvar

Sametinget tillstyrker att staten bör ha ett grundläggande ansvar för att säkra en god förvaltning av miljöövervakningen.

För Sametingets arbete är det viktigt att miljödata är tillgängliga och att det finns en infrastruktur som bidrar till att analysera miljödata. Den traditionella renskötelsen, som är central inom den samiska kulturen, är beroende av fungerande betesmarker i sammanhållet landskapsperspektiv med varierande biologisk mångfald. Renen är dessutom ekosystemtjänst som kan hålla naturen i balans. Därför ser Sametinget att miljöövervakningen tillsammans med miljömålssystemet är instrument som kan indikera hur renskötselområdet mår ur den biologiska mångfaldens perspektiv.

Renskötseln och dess markanvändning

Renskötseln är till sin natur en verksamhet som bygger på hög flexibilitet i förhållande till miljö- och vädermässiga variationer. Anpassningsförmågan har därför av tradition ansetts

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fákasa/telex

0980 - 780 31

www.sametinget.se

vara hög. Renskötsel bygger på ekologiskt hållbara principer och är därför beroende av ett sammanhållet naturlandskap.

Renskötselns behov av att snabbt kunna ändra sin planering allt eftersom väder och vind förändras är en livsviktig förutsättning både för renens välmående och för renskötarens ekonomiska utfall. Flexibiliteten innebär att renskötarens kanske måste ändra tidpunkt för när ett betesområde kan eller ska användas, sättet som en flyttning ska gå till på eller vilken flyttväg som ska väljas. I dagsläget är emellertid utrymmet för att utnyttja denna anpassningskapacitet starkt begränsad pga. kraftigt ökat tryck från övriga intressen i traditionella renbetesområden; exempelvis gruvnäring, skogsbruk, fjällturism, etablering av vindkraftsparker, rovdjurspredation, infrastruktur etc. Dessa aktiviteter som kan förväntas bestå eller tyvärr öka framöver, fragmenterar landskapet, omintetgör funktionella samband och reducerar renbetet.

Renen förflyttar sig under betesgång för att hitta de betesresurser som är utspridda i landskapet. Betesresurserna är på grund av naturgivna och antropogena omständigheter mer eller mindre svårtillgängliga. Det är renskötarens uppgift att i förhållande till rådande förutsättningar flytta renarna till lämpliga platser. Renskötseln verkar under helt olika förutsättningar på grund av landskapets karaktär. Man kan konstatera att heterogeniteten ibland kan vara så stor att två grannsamebyar har helt olika förutsättningar för sin verksamhet.

Det samiska samhället har ett helhetsperspektiv och de samiska kunskaperna är värdefulla för hur miljöbalken ska tillämpas för Sveriges hållbara utveckling samt säkra "Generationsmålet" där utgångspunkten är att vi människor inte får leva i dag på ett sätt som förstör våra barns eller framtida generationers möjlighet att leva ett gott liv. Att ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, att deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad, att den biologiska mångfalden samt att natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart är förankrat med att vi har en god hushållning med naturresurserna.

Den samiska livsmiljön består av det omgivande landskapet, historien, renen, språket, naturresurser och den egna platsen i denna helhet. Det är alltså inte möjligt att särskilja renskötselns bedrivande i ekonomisk bemärkelse (dvs. rennäring) från bevarandet av den samiska kulturen. Detta eftersom renskötseln är den huvudsakliga traditions- och kulturbäraren för samerna och en förutsättning för att bevara samisk kultur och ger stöd för andra kulturyttringar i det samiska samhället samt för andra samiska näringar som renslakterier, vidareförädling, samisk turism, duodji – samisk slöjd etc.

Det är här viktigt att komma ihåg Sveriges skyldigheter enligt artikel 27 ICCPR som innebär att ett urfolks traditionella landområde och möjligheter att bedriva sin kulturellt betingade näringsform aldrig får inskränkas i sådan utsträckning att de lokalt påverkade individerna förlorar sin möjlighet att försörja sig genom sin traditionella näringsform. Detta innebär att artikel 27 ICCPR skyddar varje enskild renskötares rätt att bedriva en hållbar renskötsel. Detta är ett absolut krav enligt ICCPR och medför således en skyldighet för staten att garantera att samerna inte fråntas rätten att utöva traditionell renskötsel inom varje del av renskötselområdet, och detta ner på individnivå.

Konventionen om biologisk mångfald innehåller viktiga bestämmelser som rör hushållning av resurser. Artikel 8 j föreskriver att staterna ska respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos urfolk och lokala samhällen med traditionella levnadssätt som

Cujuhus/adress	Telefvdna/telefon	Fåksa/telex
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor. Enligt artikel 10 c ska staterna också skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor som är förenliga med kraven om bevarande och hållbart nyttjande.

Yttrandet har lämnats av Sametingets rennäringsschef Lars-Ove Sjajn. Föredragande har varit samhällsplaneraren Laila Öberg Ben Ammar, rennäringssavdelningen.

Cujuhus/adress	Telefovdna/telefon	Fákxa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se